

I. ARTYKUŁY NAUKOWE

„ANTE PORTAS – Studia nad Bezpieczeństwem” 2013, nr 2

Zbigniew Grzywna

Wyższa Szkoła Zarządzania Marketingowego i Języków Obcych
w Katowicach

UDZIAŁ PODODDZIAŁÓW SIŁ ZBROJNYCH RP PODCZAS POKOJU, ZAGROŻEŃ I DZIAŁANIA LOGISTYCZNE – ZARYS PROBLEMATYKI

Wprowadzenie

Siły zbrojne Polski to jeden z filarów bezpieczeństwa kraju. Polska jako państwo członkowskie zarówno NATO, jak i Unii Europejskiej, może być zobowiązany do zaangażowania żołnierzy w obronie przeciwko zagrożeniom militarnym, do których są powołani, a także mogą być niezbędne w pracy dla dobra kraju i jego sojuszników w działaniach niemilitarnych. Głównym zadaniem sił zbrojnych jest wykonywanie zadań utrzymania bezpieczeństwa, ale również pomoc w zapobieganiu sytuacjom, które mogą być uznane za niebezpieczne, zarówno w kraju, jak i poza jej terytorium, wszystko zgodnie ze strategią Paktu Północnoatlantyckiego. Rozwój cywilizacji, postęp techniczny, a także postępująca globalizacja współczesnego świata zmusza do dokonywania zmian dopasowanych do skali i charakteru zagrożeń. Celem wystąpienia jest analiza udziału Sił Zbrojnych RP w NATO oraz w całym systemie Unii Europejskiej w sytuacjach kryzysowych i próba poprawy tego systemu w zakresie wykorzystania sił zbrojnych i ich logistyki. Każde z państw członkowskich, z zasady ponosi, odpowiedzialność za zapewnienie pełnej logistyki dla swych sił zbrojnych, a także za kompatybilność podczas międzynarodowej działalności oraz podczas wspólnych operacji NATO.

W obszarach bezpieczeństwa należy brać pod uwagę wiele czynników wynikających z realizacyjno – prawnych aspektów. Istnieje bowiem cały pakiet ustaw, rozporządzeń, zarządzeń, wynikających z Konstytucji oraz Strategii Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej mających pomóc w opracowaniu modelu zarządzania. Bezpieczeństwo może przejawiać się w różnych formach. W literaturze i ustawodawstwie znaleźć można określenia dotyczące bezpieczeństwa ekologicznego, socjalnego, energetycznego, fizycznego, psychicznego, sanitarnego, finansowego, technicznego itp. Celem artykułu jest przedstawienie niektórych aspektów bezpieczeństwa przedstawienie wybranych podmiotów służb sił oraz środków oraz przykłady systemowych rozwiązań dotyczących bezpieczeństwa funkcjonowania w naszym kraju, biorąc wzór czy realizując wytyczne Unii Europejskiej.

Komisja Europejska, w październiku 2003r. spośród członków Parlamentu Europejskiego, powołała przedstawicieli przemysłu, instytucji badawczych i organizacji międzynarodowych. Ich zadaniem (pod przewodnictwem komisarzy unijnych) było opracowanie zasad i priorytetów Europejskiego Programu Badań nad Bezpieczeństwem (ESRP - European Security Research Programme). Stwierdzono, że Europa musi zwiększyć i zintegrować wysiłki rozwijając skuteczne uregulowania instytucjonalne oraz nakłaniając różne krajowe i międzynarodowe podmioty do współpracy i koordynacji działań aby uniknąć powielania czynności¹.

Badania nad bezpieczeństwem na poziomie unijnym, czy globalnym powinny skoncentrować się na działaniach, które w porównaniu z działaniami krajowymi osiągną wyraźną wartość dodaną i w konsekwencji wzmocnią konkurencyjność europejskiego bezpieczeństwa. W wytycznych podanych przez Komisję Europejską zalecano przeznaczenie co najmniej 1 miliarda euro rocznie, z możliwością stopniowego zwiększania, na działania związane z obszarem bezpieczeństwa. Podstawą przyjętego we wrześniu 2004r. komunikatu Komisji był raport: Security Research: The next Steps.

¹ DRAFT Guidance Document.. Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa i żywności Parma Włochy

Równocześnie uruchomiono dwuletni program PASR - Preparatory Action on Security Research (UE przeznaczyła na ten cel 65 mln euro. Środki finansowe łącznie z wkładem podmiotów uczestniczących w projektach wyniosły ok. 300 mln euro). Wyróżniono w nim 5 obszarów²:

- informacja i ocena sytuacji;
- ochrona systemów sieciowych;
- ochrona przed terroryzmem;
- zarządzanie kryzysowe;
- interoperacyjność i kontrola systemów łączności.

Europejskie Forum Badań nad Bezpieczeństwem i Innowacyjnością (ESRIF) powstało we wrześniu 2007 jako inicjatywa Komisji Europejskiej i 27 państw wspólnoty. 65 członków Forum wspieranych przez ponad 600 ekspertów w grudniu 2009 roku zakończyło pracę nad raportem dotyczącym zagadnień z dziedziny Ochrony Ludności w Unii Europejskiej w perspektywie do roku 2030. W raporcie tym wymieniono obszary wymagające dalszych działań do których włączono siły zbrojne. Należy do nich dokument Skybox³:

- wzmocnienie możliwości przezwycięzania kryzysów przez społeczeństwo;

² . Europejskie Forum Badań nad Bezpieczeństwem i Innowacyjnością (ESRIF) powstało we wrześniu 2007 jako inicjatywa wspólna Komisji Europejskiej i 27 państw członkowskich UE. www.serwis.kgpcp.

³ Modelowanie i symulacja ataku Ryzyko Proactive Cyber Security dla Zastosowanie rozwiązania predykcyjnego przed zagrożeniami cybernetycznymi, korzystających z zarządzania ryzykiem bezpieczeństwa. ten dokument, Skybox bada, jak organizacje IT mogą korzystać z wykorzystaniem technologii modelowania i symulacji ryzyka zdobycia pełnej wiedzy o zagrożeniach bezpieczeństwa sieci i rozwiązywania problemów związanych z bezpieczeństwem sieci. Modelowanie i symulacja ryzyka mogą być włączone do dnia na dzień operacji IT - zatwierdzania planowanych zmian w sieci, potwierdzając, że kontrola bezpieczeństwa pracy lub wykonaniu pełnej kontroli zgodności bez wpływu na bieżącą sieć. Za pomocą opatentowanej technologii modelowania i symulacji, Skybox Security zapewnia pełną gamę zautomatyzowanych rozwiązań zagrożeń bezpieczeństwa zarządzania. Z Skybox, organizacje mogą automatycznie zbadać kilka zapór, aby znaleźć i naprawić luki bezpieczeństwa, rozwiązywanie złożonych problemów z dostępem do sieci, lub - Priorytet dotyczący zabezpieczenia luk zanim będą mogły być wykorzystane przez atakującego hakera itp.

- poprawa zdolności do współpracy transgranicznej oraz współpracy i koordynacji w zarządzaniu kryzysowym;
- poprawa komunikacji pomiędzy różnymi służbami reagowania na kryzys a społeczeństwem i mediami;
- intensyfikacja ilości szkoleń, ćwiczeń oraz wymiany doświadczeń⁴.

Realizacja Strategii Lizbońskiej, służy założeniom programów ramowych, przyjęto, że aby stać się najbardziej konkurencyjną i dynamiczną gospodarką opartą na wiedzy Europa musi zwiększyć swoje wysiłki badawcze do 3 % PKB UE oraz wykorzystywać swoje możliwości w tej dziedzinie, przekształcając wyniki badań w nowe produkty, procesy i usługi. Na lata 2007 - 2013 przeznaczono na ten cel ponad 72 miliardy euro. Realizowany program składa się z czterech elementów szczegółowych, odpowiadających czterem głównym celom polityki UE w dziedzinie badań tj. współpraca, pomysły, ludzie, możliwości⁵.

Zgodnie z wytycznymi Siły Zbrojne RP oraz instytucje z nimi współpracujące powinny prowadzić badania nad bezpieczeństwem które mają się koncentrować w wielu obszarach.

Zmiany w środowisku bezpieczeństwa Europy i na świecie spowodowały mniejsze prawdopodobieństwo wystąpienia konfliktów o charakterze militarnym. Nie wyeliminowano jednak możliwości wystąpienia zagrożeń pozamilitarnych. Ich znaczenie, zasięg oraz rodzaj wykazują tendencje rosnące, przybierając różne kształty: *regionalny, czy nawet kontynentalny*⁶. Do najgroźniejszych form tego rodzaju zagrożeń można zaliczyć: terroryzm, proliferację broni masowego rażenia oraz innych materiałów niebezpiecznych, zorganizowaną przestępczość międzynarodową i masowe migracje transgraniczne ludności.

Wymienione, a także i inne dziś nieznanne zagrożenia, naruszają poczucie bezpieczeństwa stanowiąc we współczesnym świecie poważne źródło destabilizacji. Świadczą o tym wydarzenia ostatnich lat, które spowodowały,

⁴ europa.eu/rapid/press-release_MEMO-07-346_en.htm/ z dn. 23.08.2013.

⁵ pl.wikipedia.org/wiki/Strategia_lizbońska

⁶ Balcerowicz B., *Siły zbrojne w państwie i stosunkach międzynarodowych*, Wydawnictwo SCHOLAR, Warszawa 2006.

że terroryzm obecnie jest postrzegany jako najbardziej niebezpieczna i jednocześnie prawdopodobna forma zagrożenia. Poważnym wyzwaniem dla rządów państw i organizacji międzynarodowych jest jego likwidacja. Aktywny udział Polski w koalicji antyterrorystycznej oraz zaangażowanie się w operacje prowadzone przez Sojusz Północnoatlantycki i Unię Europejską mogą być przyczyną wzrostu zagrożenia atakami również w naszym kraju. Dlatego bardzo ważne w działalności antyterrorystycznej jest zaangażowanie wszystkich struktur i agencji państwowych odpowiedzialnych za bezpieczeństwo, w tym również wydzielanych sił i środków resortu obrony narodowej⁷.

Uwzględniając fakt, iż zagrożenia pozamilitarne, z zagrożeniami terrorystycznymi włącznie, w coraz większym stopniu mogą mieć wpływ na bezpieczeństwo i rozwój Rzeczypospolitej Polskiej, celowe jest dokonanie analizy zagrożeń w kontekście użycia wydzielonych sił i środków Policji, Państwowej Straży Pożarnej, Sił Zbrojnych oraz innych podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo kraju, przeciwdziałanie zagrożeniom, a także likwidację skutków ich wystąpienia⁸.

Należy jednak podkreślić, że w obecnych i przewidywalnych uwarunkowaniach zbiór sklasyfikowanych zagrożeń kryzysowych dla bezpieczeństwa państwa będzie zawsze zbiorem otwartym. Ponadto w ocenie długoterminowej, przy rozpatrywaniu zagrożeń o charakterze pozamilitarnym, należy uwzględnić, iż często nie będzie widoczny i znany obiekt (podmiot) oddziaływania prowadzący określone działania (terroryzm, zorganizowana przestępczość), a cechą wspólną tych zjawisk będzie ich wzajemne przenikanie się, czego nie można jednoznacznie zdefiniować według obowiązujących pojęć i definicji.

Mając powyższe na uwadze można wyróżnić grupy zagrożeń mogących w szybkim tempie doprowadzić do powstania sytuacji kryzysowych i mieć wpływ na bezpieczeństwo oraz funkcjonowanie całego państwa lub jego

⁷ Szerzej w: M. Tomczak *Ewolucja terroryzmu –sprawcy , metody, finanse*, wyd. Instytut Zachodni.

⁸ Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym, Dz. U. z 26 kwietnia 2007 r. nr 89, poz. 590 z późniejszymi zmianami.

poszczególnych regionów. Należą do nich: *terroryzm, klęski żywiołowe, zagrożenia wywoływane przez niekorzystne zjawiska polityczne, społeczne i ekonomiczne*. W grupie zagrożeń terroryzmem, ze względu na obszar działania, można wyróżnić⁹:

- atak terrorystyczny z powietrza;
- atak terrorystyczny na morzu;
- atak terrorystyczny na lądzie.

Ze względu na rodzaj zastosowanego środka terroru należy wskazać:

- akt terroru biologicznego;
- akt terroru chemicznego;
- akt terroru radiologicznego;
- akt terroru informatycznego.

Do grupy zagrożeń zaliczanych do klęsk żywiołowych należą:

- awarie techniczne oraz katastrofy naturalne;
- powódzie, intensywne opady atmosferyczne, zatory lodowe i roztopy;
- pożary;
- wstrząsy sejsmiczne, osuwiska ziemi i spływy błotne;
- silne wiatry;
- epidemie i plagi zwierzęce.

Wszelkie zagrożenia wywoływane przez niekorzystne zjawiska polityczne, społeczne i ekonomiczne zaszeregowano w ramach oddzielnej grupy. Przewiduje się, że do najbardziej prawdopodobnych zagrożeń tego typu należą:

- proliferacja broni masowego rażenia, przemysł materiałów niebezpiecznych, radioaktywnych oraz broni;
- niepokoje społeczne;
- masowe transgraniczne migracje ludności¹⁰.

⁹ Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r.

¹⁰ Tamże.

Powyższe, zasadnicze grupy zagrożeń należy poszerzyć o zagrożenia wynikające z występowania na obszarze naszego kraju przedmiotów wybuchowych i materiałów niebezpiecznych - to pochodna II wojny światowej, a także faktu pokrycia obszaru Polski, w trakcie działań wojennych, znaczną ilością min, pozostawionymi niewybuchami (pociski, bomby) oraz innymi przedmiotami niebezpiecznymi. Siły Zbrojne, zgodnie z ustawą o zarządzaniu kryzysowym, mogą uczestniczyć w zapobieganiu i likwidacji skutków zagrożeń, w tym tych o cechach kryzysu militarnego lub niemilitarnego¹¹.

To że nasz kraj jest w Sojuszu Północnoatlantyckim bez wątpienia ustabilizowało bezpieczeństwo. Jednocześnie pojawiły się nowe wyzwania z obszaru reagowania na sytuacje kryzysowe spowodowane przyczynami pozamilitarnymi, z zagrożeniami terrorystycznymi włącznie. W związku z ciągłą identyfikacją nowych zagrożeń mogących mieć wpływ na rozwój sytuacji kryzysowej w państwie oraz możliwością zaangażowania w ich rozwiązywanie wydzielonych pododdziałów i oddziałów Wojsk Lądowych, niezbędne jest właściwe sklasyfikowanie zagrożeń, w których żołnierze mogą nieść pomoc, a także uczestniczyć w likwidacji skutków powstałych w związku z zaistniałą sytuacją kryzysową¹². Zdaniem badaczy zajmujących się problemem bezpieczeństwa wewnętrznego, aby zbadać bliższą oraz dalszą przyszłość a co za tym możliwe do wystąpienia zagrożenia, należałoby użyć kilku z podstawowych metod studiów nad przyszłością, do których można by zaliczyć:

- Metoda scenariuszy,
- Analiza strukturalna,
- Analiza morfologiczna,
- Metoda delficka,
- Drzewo ważności¹³.

¹¹ Tamże.

¹² Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007.

¹³ Szczegółowo w komentarzach do ustawy o sytuacji kryzysowej.

Przedstawione metody, mogą posłużyć do badań nie tylko z obszaru zagrożeń niemilitarnych ale ogólnie zagrożeń bezpieczeństwa wewnętrznego. Współczesne kraje, oraz każdy region czy województwo w wyniku ogromnego postępu musi przygotowywać się do przeciwdziałania zagrożeniom, aby jednak w tej konfrontacji dobrze wypaść swojego „przeciwnika, rywala, czy zagrożenie” trzeba dobrze poznać.

Mając powyższe na uwadze można wyróżnić grupy zagrożeń mogących w szybkim tempie doprowadzić do powstania sytuacji kryzysowych i mieć wpływ na bezpieczeństwo oraz funkcjonowanie całego państwa lub jego poszczególnych regionów. Należą do nich: terroryzm, klęski żywiołowe, zagrożenia wywoływane przez niekorzystne zjawiska polityczne, społeczne i ekonomiczne. Siły zbrojne zgodnie z nowelizowaną ustawą o zarządzaniu kryzysowym działają między innymi w grupie zagrożeń terroryzmem, ze względu na obszar działania, gdzie można wyróżnić:

- atak terrorystyczny z powietrza;
- atak terrorystyczny na morzu;
- atak terrorystyczny na lądzie.

Ze względu na rodzaj zastosowanego środka terroru należy wskazać

- akt terroru biologicznego;
- akt terroru chemicznego;
- akt terroru radiologicznego;
- akt terroru informatycznego.

Do grupy zagrożeń zaliczanych do klęsk żywiołowych należą

- awarie techniczne oraz katastrofy naturalne;
- powódzie, intensywne opady atmosferyczne, zatory lodowe i roztopy;
- pożary;
- wstrząsy sejsmiczne, osuwiska ziemi i spływy błotne;
- silne wiatry;
- epidemie i plagi zwierzęce.

Wszelkie zagrożenia wywoływane przez niekorzystne zjawiska polityczne, społeczne

i ekonomiczne zaszeregowano w ramach oddzielnej grupy. Przewiduje się, że do najbardziej prawdopodobnych zagrożeń tego typu należą¹⁴:

- proliferacja broni masowego rażenia, przemysł materiałów niebezpiecznych, radioaktywnych oraz broni;
- niepokoje społeczne;
- masowe transgraniczne migracje ludności.

Powyższe, zasadnicze grupy zagrożeń należy poszerzyć o zagrożenia wynikające z występowania na obszarze naszego kraju przedmiotów wybuchowych i materiałów niebezpiecznych - to pochodna II wojny światowej, a także faktu pokrycia obszaru Polski, w trakcie działań wojennych, znaczną ilością min, pozostawionymi niewybuchami (pociski, bomby) oraz innymi przedmiotami niebezpiecznymi.

Siły Zbrojne, zgodnie z ustawą o zarządzaniu kryzysowym, mogą uczestniczyć w zapobieganiu i likwidacji skutków zagrożeń, w tym tych o cechach kryzysu militarnego lub niemilitarnego . Zagrożenia te oraz plany działania w chwili ich wystąpienia opisane są w dokumentach planistycznych wykonywanych przez administrację poszczególnych szczebli kierowania państwem, jak i przez poszczególne szczeble dowodzenia w Siłach Zbrojnych¹⁵.

W perspektywie najbliższej dekady proces globalizacji oraz narastanie dysproporcji w rozwoju gospodarczym i cywilizacyjnym sprzyjać będzie nasilaniu się zjawiska terroryzmu, zaliczanego do kategorii najpoważniejszych zagrożeń asymetrycznych. Jego ewolucja wskazuje na to, że ugrupowania terrorystyczne przyjęły nowe, dotychczas niespotykane metody działań i form organizacyjnych. Dążąc do osiągnięcia swoich celów, grupy te rozwijają koncepcję ataków na wielką skalę (terroryzm globalny), skierowanych przeciwko instytucjom międzynarodowym, państwom i ludności cywilnej.

Należy zauważyć że coraz więcej dziedzin życia uzależnionych jest od komputerów oraz sieci teleinformatycznych. Systemy informatyczne

¹⁴ Opracowano na podstawie: Dz.U. z 2007r. Nr 89, poz. 590.

¹⁵ Tamże, szerzej art. 25.

stwarzają nowe możliwości również dla terrorystów i przestępców posługujących się nimi, dokonujących włamań do systemów, paraliżujących przepływ informacji, czy fałszujących dane.

Atak na systemy informatyczne sprowadza się do manipulowania, fałszowania, blokowania, zniszczenia informacji, bądź systemu informacyjnego bez zmiany fizycznego stanu systemu, na który dokonywany jest atak. Działania takie powodują, że „atakowany” nie ma dostępu do informacji lub też dysponuje błędnymi danymi, które bezpośrednio wpływają na jego proces decyzyjny¹⁶.

Dzisiejsze funkcjonowanie gospodarki w znacznym stopniu uzależnione jest od infrastruktury informatycznej. Atak informatyczny może być skierowany zwłaszcza na systemy finansowo-bankowe, energetyczne, telekomunikacyjne, hydrologiczne i ratunkowe. Wykorzystując ogólnodostępne sieci połączeń internetowych możliwe jest też koordynowanie akcji terrorystycznych przeprowadzanych w różnych częściach świata. Internet stwarza możliwość szybkiego komunikowania się pomiędzy członkami i grupami terrorystycznymi usytuowanymi w poszczególnych państwach, na różnych kontynentach oraz ich szkolenie bez konieczności organizowania w tym celu bezpośrednich spotkań.

Uwzględniając zagrożenia, za które może odpowiadać człowiek, występują również klęski żywiołowe, gdzie pomoc i ochrona mogą być skutecznie podjęte tylko poprzez zastosowanie nadzwyczajnych środków, we współdziałaniu różnych organów i instytucji oraz specjalistycznych służb i formacji działających pod jednolitym kierownictwem.

W celu zapobieżenia skutkom katastrof naturalnych lub awarii technicznych noszących znamiona klęski żywiołowej oraz w celu ich usunięcia może być wprowadzony stan klęski żywiołowej. Mając na względzie stan obecny zagrożeń powodowanych oddziaływaniem sił natury, jest wiele największym niebezpieczeństwem na obszarze naszego kraju są

¹⁶ Szerzej: Z. Grzywna, *Bezpieczeństwo a cyberprzestępczość*, [w:] Z. Grzywna (red.), *Nowoczesne rozwiązania w zakresie bezpieczeństwa wewnętrznego*, WSZMiJO, Katowice 2011.

powodzie występujące w różnych porach roku, spowodowane opadami, bądź roztopami, zatorami lub sztormami¹⁷.

Problemem są również długotrwałe susze, a ich rezultatem pożary lasów. Na terenie Śląska prawdopodobne (aczkolwiek niewykluczone) są zagrożenia wynikające z ruchów tektonicznych, osuwisk i zapadlisk w terenie lessowym, erozji brzegu morskiego, trzęsień ziemi, czy wstrząsy związane z działalnością górnictwem w zagłębiach węglowych.

Pożar to niekontrolowane palenie się w miejscu do tego nie przeznaczonym. Zawsze powoduje nieodwracalne straty i zniszczenia, a także olbrzymie szkody materialne i zagrożenie dla życia. Najbardziej newralgiczne są obszary leśne. Z ogólnej powierzchni lasów aż 83% jest narażonych na niebezpieczeństwo pożaru¹⁸.

Położenie naszego kraju w Europie środkowej jest takie że występują gwałtowne zmiany temperatury powietrza, długie okresy ciepła lub chłodu, intensywne opady, burze i ulewy lub zjawiska inne z sobą połączone. Te oddziaływania atmosferyczne powodują wezbrania wód w rzekach oraz zagrożenie obiektów komunikacyjnych i hydrotechnicznych, zwłaszcza jeżeli wystąpią one w krótkim okresie czasu na dużym obszarze, czego efektem są powodzie.

O wystąpieniu zagrożenia powodziowego decyduje szereg czynników: ilość i czas trwania opadu, intensywność, pora roku, parametry charakteryzujące zdolność retencyjną zlewni, czyli stopień nasiąkania gruntu, spadek terenu, procent wypełnienia zbiorników retencyjnych. Istotnym czynnikiem mającym wpływ na stan zagrożenia powodziowego jest długotrwałość i intensywny opad deszczu czy śniegu.

Jak wynika z badań ze względu na sejsmiczność Polska dzieli się na pięć odrębnych rejonów. Najbardziej aktywne sejsmicznie są pogranicza słowackie i czeskie. Jest to związane z polskimi Karpatami oraz stosunkowo dużą sejsmicznością Masywu Czeskiego, jednostki tektonicznej, której

¹⁷ op. cit. art.8

¹⁸ Ustawa o Państwowej Straży Pożarnej. Najnowszy tekst ujednolicony z dnia 17.06.2013. Zobacz wszystkie zmiany w przepisach. Dz.U. z 2009

północną granicę stanowią Sudety. Innym, koniecznym do wskazania zagrożeniem, są wstrząsy wywoływane eksploatacją górniczą (tąpnięcia). Na terenie naszego kraju, zwłaszcza w rejonach wydobywania kopalin, stanowią one poważne zagrożenie dla ludności oraz infrastruktury gospodarczej¹⁹.

Rejestrację lokalnych wstrząsów prowadzą również górnicze sieci sejsmologiczne w kopalniach węgla i miedzi oraz regionalna sieć Głównego Instytutu Górnictwa. Ponadto w stałej gotowości do przeciwdziałania skutkom zjawisk sejsmologicznych są wydzielone siły i środki wyspecjalizowanych służb ratownictwa górniczego znajdujące się na Śląsku. Pochodnymi zjawisk sejsmicznych, jak również opadów atmosferycznych są osuwiska ziemi i spływy błotne. Osunięcia gruntu z reguły spowodowane są dużym nasączeniem wody lub zbyt dużym obciążeniem szczytu stoku. Osuwisko ziemi może spowodować podcięcie podstaw wzgórza lub niejednorodność struktury skalnej.

Inicjowaniu osunięć sprzyjają trzęsienia ziemi. Bardziej niebezpieczne od osuwisk są spływy błotne, polegające na szybkim przemieszczaniu się upłynnionych warstw gruntu w dół stoku pod wpływem siły ciężkości. Spływy błotne zwykle są efektem ulewnych deszczów i masowo topniejącego śniegu. Najczęściej dochodzi do nich w rejonach górzystych z ubogą roślinnością. Rzadka konsystencja gruntu pozwala spływowi błotnym osiągnąć wielokrotnie dalszy zasięg i większe prędkości niż w przypadku osuwisk. W Polsce najbardziej zagrożone osuwiskami ziemi oraz spływami błotnymi są rejony górzyste (Sudety, Beskidy, Karpaty, Bieszczady i Góry Świętokrzyskie)²⁰.

Gwałtownym zmianom pogody na ogół towarzyszą silne wiatry. Z analiz wynika, że w Polsce występuje zagrożenie silnymi wiatrami, a w rejonach północnych i południowych nawet trąbami powietrznymi.

Huraganowe wiatry są zjawiskiem powstającym nagle, są bardzo trudne do przewidzenia oraz określenia miejsca ich wystąpienia. Powodują

¹⁹ Szerzej w Grzywna Z., *Koncepcja wykorzystania zasobów w sytuacjach niemilitarnych zagrożeń w województwie śląskim*, Warszawa 2004.

²⁰ Tamże, s. 126

zniszczenia, poważne uszkodzenia zabudowań, sieci energetycznych i telekomunikacyjnych, drzewostanu, blokadę dróg kołowych i kolejowych, a także niosą za sobą ofiary ludzkie. Powstałe podczas silnych wiatrów zakłócenia w dopływie energii elektrycznej oraz uszkodzenia sieci telekomunikacyjnej i energetycznej w znacznym stopniu utrudniają szybką ocenę niekorzystnych zdarzeń, co wpływa na opóźnienia związane z likwidacją ich skutków gdzie niezbędne są siły i środki do pilnej odbudowy infrastruktury²¹.

Każda klęska żywiołowa, występująca w następstwie fali powodziowej, powiększa rozmiar szkód i powoduje dodatkowe zagrożenie zdrowia i życia: niszczy sieć kanalizacyjną, wypłukuje szamba, rozmywa wysypiska śmieci, cmentarze, oczyszczalnie ścieków.

W następstwie tego procesu dochodzi do rozprowadzenia znajdujących się w tych miejscach drobnoustrojów chorobotwórczych oraz substancji toksycznych na całym zalanym obszarze. Wraz z wodą, wymyte przez falę powodziową, szkodliwe czynniki docierają do magazynów żywnościowych (składy, hurtownie, sklepy), w wyniku czego zgromadzona tam żywność ulega zakażeniu Sieci wodociągowe ze względów epidemiologicznych stają się niezdadne do użytku, brakuje więc nieskażonej bakteriologicznie wody do picia i na potrzeby gospodarcze.

Osoby przebywające na terenach objętych klęską są szczególnie narażone na choroby infekcyjne, tj.: dur brzuszny, dury rzekome, salmonellozy, czerwonkę bakteryjną, tężec, wirusowe zapalenie wątroby typu A Niebezpieczeństwo wybuchu epidemii duru brzuszego podczas klęski żywiołowej, dzięki stosunkowo licznej populacji posiadającej odporność nabytą w wyniku prowadzonych szczepień, wydaje się stosunkowo niewielkie, niemniej jednak prawdopodobne, a to ze względu na możliwość załamania się odporności poszczepiennej u osób po zakażeniu pałeczkami duru.

²¹ Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007. op. cit art. 5, 6.

Znacznie poważniejsze jest niebezpieczeństwo pojawienia się masowych zatruc pokarmowych, zwłaszcza wywołanych przez salmonellę, zachorowań na czerwonkę i zapalenie wątroby typu A (zwane potocznie żółtaczką pokarmową), a także gwałtownego wzrostu liczby zakażeń pasożytami przewodu pokarmowego (robaczyce, tasiemczyce) i skóry. W czasie trwania i wkrótce po powodzi częste są również skórne infekcje grzybicze i bakteryjne (zakażenia gronkowcowe i paciorkowcowe), nieżyty układu pokarmowego oraz górnych dróg oddechowych.

Przy obniżonej odporności organizmu łatwo o zakażenia zazwyczaj niegroźnymi drobnoustrojami. W działania dezynfekcyjne wpisują się doskonale jednostki chemiczne Sił Zbrojnych, ze sprzętem specjalistycznym, i całym zapleczem logistycznym²².

Kolejnym zagrożeniem występującym na obszarach województw czy kraju są awarie techniczne infrastruktury krytycznej a dotyczą gwałtownego, nieprzewidzianego uszkodzenia lub zniszczenia obiektów budowlanych, urządzeń technicznych, obiektów przemysłowych i systemów komunikacyjnych. Skutki tych awarii często mogą zagrażać życiu lub zdrowiu dużej liczby osób, środowisku na znacznych obszarach, a także mieniu²³.

W Polsce, szczególnie w dużych aglomeracjach, może dojść do awarii budowlanych. Zalicza się do nich między innymi: zawalenia budynków mieszkalnych lub wielko-powierzchniowych placówek handlowych i rozrywkowych, wybuchy gazu w instalacjach mieszkaniowych oraz osunięcia wykopów fundamentowych. Inną grupę stanowią awarie przemysłowe, które należą do kategorii wypadków nadzwyczajnych, wyrządzających dotkliwe straty sanitarne, ekologiczne i szkody materialne.

W ich wyniku mogą być uwalniane duże ilości substancji toksycznych, obejmujące szkodliwym działaniem znaczne obszary²⁴. Awarie przemysłowe mogą powodować zagrożenia pożarowe, chemiczne, biologiczne i

²² Szerzej w wytycznych do planów reagowania kryzysowego na poszczególnych szczeblach administracji

²³ Szerzej: plany reagowania kryzysowego woj. śląskiego: www.slaskie.gov.pl

²⁴ Szerzej: art. 3, pkt. 2. ustawy z 26 kwietnia op. cit.

radioaktywne, wystąpić na skutek awarii urządzeń, katastrof kolejowych, drogowych, powietrznych, czy morskich, eksplozji zbiorników, cystern itp. Awarie przemysłowe mogą być również skutkiem oddziaływania czynników zewnętrznych, np.: klęsk żywiołowych oraz błędów popełnianych przez ludzi²⁵.

Zjawiskiem towarzyszącym awariom są wybuchy, w następstwie których dochodzi do zniszczeń obiektów i urządzeń oraz uszkodzenia systemów informatycznych czy produkcyjnych. Zalicza się do nich: *wybuchy kotłów wysokoprężnych, gazów, oparów benzyny i innych komponentów wykorzystywanych w przemyśle naftowym, wybuchy pyłu węglowego lub gazów w kopalniach, a także butli gazowych i gazu w sieciach komunalnych*²⁶.

Požary przemysłowe dodatkowo zwiększają skalę zniszczeń obiektów i urządzeń przemysłowych oraz ograniczają możliwość szybkiej reakcji i likwidacji zagrożenia. Niebezpieczne są też pożary w przemyśle naftowym, na terenach roponośnych oraz przy transporcie paliw płynnych w cysternach kolejowych, samochodowych i na tankowcach.

Nie bez znaczenia są działania wybranych jednostek Sił Zbrojnych na zagrożenie substancjami promieniotwórczymi, których okres działania i obszar rozprzestrzeniania jest większy, niż innych toksycznych środków przemysłowych²⁷.

Największe niebezpieczeństwo dla życia ludzkiego stanowią substancje chemiczne w postaci płynnej, ze względu na żrące i trujące działanie samego roztworu, jak również jego oparów. W zakładach przemysłowych (głównie chemicznych) dużego (ZDR) i zwiększonego ryzyka (ZZR), gromadzone są znaczne ilości produktów toksycznych oraz materiałów łatwopalnych i wybuchowych. Uszkodzenie linii technologicznej, czy magazynowanych

²⁵ .Tamże

²⁶ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 20 lutego 2003 r. w sprawie szczegółowych zasad udziału pododdziałów i oddziałów SZ RP w zapobieganiu skutkom klęski żywiołowej lub ich usuwaniu (Dz.U. z 2003 r., Nr 41, poz. 347),

²⁷ Tamże.

zbiorników w tych zakładach stanowi zagrożenie dla ich pracowników i okolicznych mieszkańców²⁸.

Duże zagrożenie dla bezpieczeństwa międzynarodowego stanowi fakt posiadania broni masowego rażenia przez państwa dużego ryzyka jak: Korea Północna, Iran, Syria, Sudan i Libia. Kraje te od lat prowadzą konsekwentną politykę zmierzającą do ograniczenia amerykańskich i europejskich wpływów w tych regionach świata. Jednym z głównych działań sprzyjających realizacji tej polityki było pozyskanie i rozwój technologii do produkcji broni masowego rażenia²⁹.

Ze względu na relatywnie niskie koszty wytwarzania i przechowywania oraz łatwość pozyskania technologii, państwa te weszły w posiadanie broni chemicznej już w latach 80 – tych XX wieku. Obecnie część z nich posiada również broń biologiczną.

Ocenia się, że potencjalnie największe zagrożenie związane jest z programami zbrojeniowymi państw Bliskiego Wschodu (Iran, Syria). Jednocześnie należy podkreślić, że weryfikacja postanowień traktatów ograniczających rozprzestrzenianie broni masowego rażenia jest niezwykle trudna i tu znajdują miejsce wykorzystania umiejętności Sił Zbrojnych RP oraz państw Koalicji.

Chęć zaistnienia grup niezadowolonych z polityki mocarstw jest wielka więc z całą pewnością narastał będzie problem terroryzmu. Aczkolwiek nie ma do tej pory bezpośrednich dowodów na wspieranie tego typu aktów przez państwa stanowiące zagrożenie dla stabilizacji międzynarodowej. Istnieje jednak ryzyko, że broń chemiczna i biologiczna, materiały niebezpieczne i radioaktywne mogą przedostawać się do radykalnych reżimów, organizacji oraz grup terrorystycznych.

Ze względu na położenie geopolityczne oraz sytuację polityczno-wojskową w krajach sąsiadujących, Polska jest wykorzystywana jako obszar tranzytowy (rzadziej docelowy) do przetrzutu materiałów niebezpiecznych pomiędzy wschodem i zachodem Europy, ocenia się, że szczególną uwagę

²⁸ Tamże.

²⁹ Informacje swiat.onet.pl

należy zwrócić na przejściach granicznych drogowych i kolejowych, gdzie duże natężenie ruchu utrudnia wnikliwą kontrolę i może sprzyjać przemytowi.

W przypadku granicy wschodniej czynnikiem dodatkowo to ułatwiającym jest skorumpowanie oraz demoralizacja służb celnych i granicznych Rosji, Białorusi i Ukrainy. Granice morskie stwarzają możliwości do nielegalnego przetrzutu dużych ilości ładunków, pozwalających na ukrycie broni, materiałów wybuchowych i innych. Z uwagi na gabaryty statków bardzo trudne jest prowadzenie szczegółowej kontroli przez służby graniczne. W wielu przypadkach sprawdzenie, czy ładunek jest zgodny z dokumentami przewozowymi polega tylko na weryfikacji wagowej³⁰.

W ostatnim czasie zaobserwowano także dokonywany drogą lotniczą przemyt broni, materiałów wybuchowych i innych materiałów niebezpiecznych. Powyższemu procederowi może sprzyjać stosowanie niewystarczających procedur bezpieczeństwa w obrocie przesyłkami kurierskimi. Przesyłki te bowiem nie podlegają tak szczegółowej kontroli jak bagaż zabierany na pokład samolotu pasażerskiego.

Ponadto wykrycie przypadków przemytu materiałów niebezpiecznych z Polski do innego kraju Unii Europejskiej jest bardzo trudne, ponieważ obrót towarami w ramach krajów Wspólnoty nie podlega tak szczegółowej kontroli.

Należy uwzględnić, iż zjawisku proliferacji broni masowego rażenia i nielegalnemu obrotowi komponentów do jej produkcji z krajów tak zwanego „wysokiego ryzyka”³¹:

- brak wewnętrznych uregulowań prawnych dotyczących kontroli eksportu wymienionych materiałów w tych państwach;
- zły stan ochrony komponentów jądrowych, daleki od standardów Unii Europejskiej, ułatwiający kradzież niebezpiecznych materiałów z magazynów lub zakładów produkcyjnych oraz powodujący ich

³⁰ Załącznik do Uchwały Nr Rady Ministrów z dnia 2008 r. Ministerstwo Infrastruktury MASTER PLAN Dla transportu kolejowego w Polsce do 2030 roku.

³¹ Tamże.

wprowadzanie na czarny rynek, ułatwiający dostęp do nich np. organizacjom terrorystycznym;

- trudna sytuacja materialna i demoralizacja kadry Sił Zbrojnych, czy służb policyjnych skutkująca uwikłaniem się w układy i działania przestępcze.

W związku z możliwością ataków terrorystycznych z wykorzystaniem wymienionej wyżej broni szereg państw zachodnich opracowuje koncepcje przeciwdziałania tego typu zagrożeniom. Mają one opierać się na monitorowaniu transakcji handlowych dotyczących substancji potrzebnych do produkcji silnych toksyn, tworzeniu systemów chroniących newralgiczne punkty podatne na ataki terrorystyczne oraz na wzmocnieniu ochrony granic. Ponadto ocenia się, że grupy przestępcze w Polsce mają do dyspozycji dużą ilość liczoną w setkach tysięcy nielegalnych sztuk broni oraz dysponują dużą ilością wielorakich materiałów wybuchowych. Kryzysom zarówno militarnym jak i pozamilitarnym, w tym mającym swe źródło wewnątrz państwa, coraz częściej towarzyszą migracje na dużą skalę. Migracje można podzielić na³².

- imigrację – ze względu na przyczynę wyróżnia się 5 kategorii: osadnicy, profesjonalści, pracownicy kontraktowi, pracownicy nieletni oraz ubiegający

się o azyl (jeżeli prośby o azyl zostaną spełnione nabywają status uchodźcy);

- reemigrację – dobrowolny powrót emigrantów do ojczyzny;
- repatriację – powrót do kraju osób, które znalazły się poza terytorium kraju ojczystego m.in. z powodu zmian granic lub przymusowych wysiedleń.

Związane z różnymi procesami i przemianami, przemieszczenia ludności mogą spowodować niebezpieczeństwo katastrofy humanitarnej i regionalnej destabilizacji. Potencjalne zagrożenie tworzy połączenie ewentualnych masowych migracji transgranicznych ze zorganizowaną działalnością przestępczą, przemytem broni, materiałów radioaktywnych, narkotyków i środków do ich produkcji. Z kolei niekontrolowane migracje ludności do Polski mogą spowodować³³:

³² Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007. op. cit art. 14

³³ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 20 lutego 2003 op cit.

- zwiększoną ilość rozbojów i kradzieży na terenie kraju (szczególnie w województwach przygranicznych oraz w stolicy państwa i województwie mazowieckim);
- występowanie zbrojnych porachunków pomiędzy emigrantami;
- zwiększenie zagrożenia epidemiologicznego;
- powstanie załączków ośrodków międzynarodowej przestępczości zorganizowanej;
- powstanie struktur organizacyjnych międzynarodowego terroryzmu;
- pogorszenie stosunków dyplomatycznych z wybranymi państwami (przypadek Czechenii i związane z tym pogorszenie stosunków dyplomatycznych polsko-rosyjskich);
- rozwój nielegalnego handlu oraz powstanie zaburzeń na rynku pracy;
- rozwój żebractwa oraz agresywnych form wyłudzenia pieniędzy.

Prawdopodobieństwo wystąpienia masowej migracji transgranicznej jest obecnie niewielkie i może zaistnieć między innymi w przypadku załamania się systemu politycznego, gospodarczego, konfliktu etnicznego, czy też zastosowania represji wobec uchodźców. Przedstawioną w niniejszym artykule analizę zagrożeń należy traktować jako zbiór otwarty. Niejednokrotnie dokonując długoterminowej oceny zagrożeń o charakterze pozamilitarnym nie jest możliwe zdefiniowanie wszystkich czynników, które mogą stanowić zagrożenie dla bezpieczeństwa państwa. Mając na uwadze całokształt zagadnień związanych z ich charakterystyką oraz nieprzewidywalnością należy uznać, że stanowi on w swojej formie materiał wyjściowy do opracowania dokumentów stanowiących część „Planu użycia oddziałów i pododdziałów Wojsk Lądowych w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowych”.

Przywołane powyżej plany użycia Wojsk Lądowych w sytuacji zaistnienia zagrożeń, których prawdopodobieństwo wystąpienia uznano za najwyższe, lub też które wystąpiły w przeszłości (terroryzm, powodzie, pożary, zjawiska atmosferyczne, epidemie).

Zasadna jest jednak kontynuacja prac nad dokumentem analitycznym oraz cykliczne dokonywanie (np. w następstwie dwóch lat lub w przypadku zaistnienia nowych okoliczności) przeglądu Planu oraz procedur działań podejmowanych przez Wojska Lądowe w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowych.

Główny wysiłek należy skupić na monitorowaniu sytuacji ograniczając możliwość pojawienia się sytuacji kryzysowej zagrażającej bezpieczeństwu obywateli RP oraz utrzymywaniu gotowości do działania wydzielanych oddziałów i pododdziałów Wojsk Lądowych³⁴.

W przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowej i wniosku organów administracji publicznej o pomoc w jej zapobieganiu lub likwidacji skutków, aktywować niezbędne, wynikające ze skali zagrożenia elementy systemu kierowania reagowaniem kryzysowym oraz siły i środki będące w dyspozycji. Przegrupować siły i środki do rejonu wykonywania zadań i wspierać stosowne organy administracji publicznej w dążeniu do opanowania sytuacji kryzysowej i zminimalizowania skutków jej oddziaływania na mieszkańców i mienie. W przypadku dalszego narastania zagrożenia, kierować do wsparcia adekwatnie do potrzeb, kolejne oddziały i pododdziały. Po zakończeniu akcji przemieścić siły do miejsc stałych dyslokacji i odtworzyć ich gotowość bojową³⁵.

Podczas prowadzenia Operacji Kryzysowych, następuje wprowadzenie do akcji czyli zarys operacji. Operacja prowadzona jest w trzech kolejno po sobie następujących fazach. Nie wyklucza się możliwości wykonywania zadań z pominięciem jednej z faz lub ich równoległej realizacji.

Faza I - DZIAŁALNOŚĆ BIEŻĄCA W ZAKRESIE ZAPOBIEGANIA SYTUACJOM KRYZYSOWYM:

Celem Fazy I jest przygotowanie wydzielonych sił i środków Wojsk Lądowych do realizacji zadań z zakresu zarządzania kryzysowego wynikających z „Planu użycia...”. Główny wysiłek Wojsk Lądowych

³⁴ Tamże.

³⁵ Tamże.

skupiony jest na doskonaleniu funkcjonowania elementów Systemu Kierowania Reagowaniem Kryzysowym Wojsk Lądowych oraz utrzymywaniu gotowości systemu ostrzegania i alarmowania wydzielonych oddziałów i pododdziałów do reagowania na powstałe sytuacje kryzysowe. Pozostając w stałej gotowości bojowej jednostki wojskowe Wojsk Lądowych prowadzą planową działalność bieżącą oraz utrzymują określone w „Planie użycia...” zdolności do realizacji zadań z zakresu reagowania kryzysowego.

Uaktualniane są, lub w razie konieczności przygotowywane są kolejne plany użycia oddziałów i pododdziałów Wojsk Lądowych. Doskonalone są procedury działania oraz wymiany informacji, współdziałania i koordynacji pomiędzy pododdziałami wydzielanymi z Sił Zbrojnych RP oraz innymi instytucjami podmiotów układu pozamilitarnego. Prowadzone jest systematyczne monitorowanie i ocena możliwości wystąpienia sytuacji kryzysowej w kraju oraz w jego otoczeniu. Formułowane są wnioski i propozycje w zakresie przygotowania i użycia oddziałów i pododdziałów. Faza I kończy się z chwilą wystąpienia uprawnionych organów administracji publicznej o wsparcie w rozwiązaniu sytuacji kryzysowej³⁶.

Faza II - REAGOWANIE NA ZAGROŻENIA KRYZYSOWE:

Celem działania w tej fazie jest sprawne rozwinięcie Systemu Kierowania Reagowaniem Kryzysowym (lub wybranych elementów systemu) oraz osiągnięcie gotowości sił i środków do działania w konkretnej sytuacji kryzysowej. Główny wysiłek Wojsk Lądowych skupiony jest na terminowym rozwinięciu niezbędnych elementów kierowania oraz oddziałów i pododdziałów Wojsk Lądowych wydzielonych do działania w ramach „Planu użycia...”. Po spełnieniu niezbędnych warunków formalno-prawnych w zakresie użycia wojska i wystąpieniu stosownych organów administracji publicznej o udzielenie wsparcia przez wojsko, uprawnione organa wojskowe podejmują i poprzez system alarmowania i powiadamiania

³⁶ Plany użycia Sił Zbrojnych wynikające ze strategii Bezpieczeństwa RP.

przekazują rozkaz o aktywacji niezbędnych elementów kierowania oraz wydzielonych sił i środków. Wprowadzenie oddziałów, pododdziałów do akcji kryzysowej może odbywać się trzema sposobami: podstawowym, nakazowym i alarmowym³⁷.

Zabezpieczenie logistyczne wojsk uczestniczących w realizacji zadań z zakresu zarządzania kryzysowego powinno być dostosowane do³⁸:

- warunków operacji oraz rodzaju i skali zagrożenia,
- rejonu operacji i miejsca jej prowadzenia oraz warunków atmosferycznych
- i klimatyczno – geograficznych,
- ilości sił i środków wydzielanych z Wojsk Lądowych do udziału w operacji.

Oprócz zapewnienia wymaganego zabezpieczenia wojsk we wszystkich fazach operacji, muszą być zachowane warunki bezpieczeństwa i ochrony wykorzystywanego potencjału logistycznego. Celem działania logistyki w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowej jest właściwe zabezpieczenie logistyczne jednostek Wojsk Lądowych użytych do wykonania zadań zapobiegania, usuwania i likwidacji skutków tej sytuacji. Ma ono bezpośredni wpływ na możliwość wykonania zadań operacji przez uczestniczące w niej wojska poprzez podtrzymanie kondycji i sprawności zaangażowanego personelu, a także możliwości skutecznego wykorzystania użytego sprzętu wojskowego³⁹.

Zabezpieczenie materiałowe działań prowadzonych w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowej realizowane jest na zasadach obowiązujących w Wojskach Lądowych. Za ich zabezpieczenie odpowiadają dowódcy jednostek, a zapewniają je jednostki wojskowe, z których wydzielono żołnierzy biorących udział w operacji. Celem usprawnienia i koordynacji zadań logistyki związanych z realizacją

³⁷ Tamże.

³⁸ Plany użycia Rodzajów Sił Zbrojnych wynikające ze strategii Bezpieczeństwa RP.

³⁹ Tamże.

zabezpieczenia materiałowego, niezbędnym jest ścisła współpraca planistyczna i wykonawcza komórek logistycznych.

W przypadku przejęcia dowodzenia siłami i środkami Wojsk Lądowych przez Dowództwo Operacyjne Sił Zbrojnych, Dowódca Operacyjny odpowiada za koordynację zabezpieczenia materiałowego wojskowych zgrupowań zadaniowych. W zakresie zabezpieczenia materiałowego oddziałów i pododdziałów Wojsk Lądowych, należy stosować następujące zasady

- Żywnienie żołnierzy organizuje się w oparciu o stacjonarną bazę wojskową (stołówki, kasyna) na zasadach obowiązujących w Wojsk Lądowych, lub cywilną (restauracje, stołówki szkolne), wskazaną przez właściwe organy administracji publicznej na zasadach określonych przez te organy. W sytuacji braku możliwości wykorzystania bazy stacjonarnej, żywnienie organizować w systemie polowym. Zaopatrywanie w produkty żywnościowe realizować, w miarę możliwości, w oparciu o źródła miejscowe, wskazane przez władze administracji terenowej, jednak po uprzednim sprawdzeniu i dopuszczeniu ich przez odpowiednie służby (wojskową inspekcję sanitarną lub weterynaryjną, stację sanitarno – epidemiologiczną) do świadczenia usług.

- Zakwaterowanie żołnierzy należy organizować, w miarę możliwości, w obiektach stałych. W pierwszej kolejności wykorzystać obiekty wojskowe (koszary wojskowe) lub - w przypadku braku takiej możliwości - obiekty czasowo wydzielone przez organy administracji publicznej (na zasadach określonych przez te władze). Pomieszczenia przeznaczone do zakwaterowania żołnierzy powinny zapewniać:

- rozmieszczenie całych grup żołnierzy w niezagrożonych, sprawnych technicznie obiektach, umożliwiających funkcjonowanie służb zabezpieczających mienie i sprzęt wojskowy,
- dostęp do urządzeń sanitarno – higienicznych,
- korzystanie z energii elektrycznej z sieci zakładu energetycznego lub z agregatów,
- korzystanie z wody pochodzącej ze sprawdzonych i bezpiecznych źródeł.

Podsumowanie

Wszelkie działania których opisanie nie jest możliwe w artykule ze względu na ich obszerność wykonują Siły Zbrojne RP wraz z logistyką a ich działania w niniejszym artykule zostały jedynie zasygnalizowane.

W materiale tym uwzględniono i zasygnalizowano zagrożenia a następnie siły i środki do ich likwidacji, należy jednak pamiętać że są to działania dynamiczne.

Niepokojącym zjawiskiem jest również gwałtowny upadek wartości rodziny jako podstawowej komórki społecznej, a co za tym idzie katastrofalny wprost wskaźnik przyrostu naturalnego, który w połączeniu z innymi zagrożeniami społecznymi przyczynia się znacząco do destrukcji współczesnego społeczeństwa, grożąc przerwaniem ciągłości życia narodowego.

Bezrobocie, ubóstwo, bezdomność, narkomania, alkoholizm są zagrożeniami społecznymi powodującymi dysfunkcję całych grup społecznych, które zaczynają egzystować na marginesie życia społecznego. Zagrożone społeczności nie tylko nie mogą podobać prawom i obowiązkom wynikającym z bycia obywatelem RP, ale przede wszystkim nie wypełniają podstawowych obowiązków rodzicielskich i wychowawczych w stosunku do swoich dzieci, tym samym rozszerzając zjawiska patologiczne na coraz to młodsze pokolenia, te i inne zagadnienia zostały jedynie zasygnalizowane, wszystkie one mogą przyczynić się do sytuacji kryzysowych.

Rozpoznając zagrożenia dostrzega się problem wielkości sił niezbędnych do realizacji zadania związanego ze stworzeniem warunków bezpiecznego życia i funkcjonowania społeczeństwa. Celem działania właściwych organów państwa, w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowej, jest zatem podjęcie natychmiastowych działań zmierzających do jej opanowania, ograniczenia skutków i przywrócenia stanu sprzed kryzysu.

Uwaga osób odpowiedzialnych za bezpieczeństwo skupia się na monitorowaniu sytuacji oraz adekwatnym do skali i rodzaju sytuacji kryzysowej użyciu wydzielonych sił i środków. Siły Zbrojne bowiem

posiadały, posiadają i będą posiadać zasoby do realizacji zadań utrzymujących bezpieczeństwo na określonym poziomie.

Zarządzanie bezpieczeństwem składa się z działań wynikających, czy następujących po sobie w sposób logiczny tylko dlatego aby zapobiegać lub minimalizować zagrożenia, które powodują wiktymizację obywateli, społeczeństwa. Istota zarządzania kryzysowego czy dbanie o bezpieczeństwo opiera się głównie na realizacji profilaktycznych środków przeciwko realnym zagrożeniom dla życia i zdrowia osób, majątku, praw i legalnych interesów osób fizycznych oraz podmiotów prawnych. Występuje nawet nauka o bezpieczeństwie która koncentruje się na wielu obszarach przestrzegania porządku publicznego, również na codziennym zarządzaniu bezpieczeństwem, oraz zarządzaniu kryzysowym gdzie zdania są dla Sił Zbrojnych.

Bibliografia

1. Kuźniar R., *Polityka i siła. Studia strategiczne - zarys problematyki*, Wydawnictwo SCHOLAR, Warszawa 2005.
2. Balcerowicz B., *Pokój i „nie pokój”*, Dom Wydawniczy Bellona, Warszawa 2002.
3. Balcerowicz B., *Siły zbrojne w państwie i stosunkach międzynarodowych*, Wydawnictwo SCHOLAR, Warszawa 2006.
4. *Bezpieczeństwo polityczne i wojskowe*, red. i opr. Ciupiński A., Malak K., AON, Warszawa 2004.
5. Grzywna Z., *Koncepcja wykorzystania zasobów w sytuacjach niemilitarnych zagrożeń w województwie śląskim*, Warszawa 2004.
6. Koziej S., *Między piekłem a rajem. Szare bezpieczeństwo na progu XXI wieku*, Toruń 2006;
7. LABUZIŁ M., DZIEKAŃSKI P., OLAK A., *Polityka bezpieczeństwa w warunkach integracji Europejskiej. Bezpieczeństwo, globalizacja- zarys problematyki*. Stowarzyszenie „NAUKA EDUKACJA ROZWÓJ” Ostrowiec Świętokrzyski 2013.

8. Labuzik M., Olak A., *Europejska Unia. Wybrane Temy*. Stowarzyszenie „EDUKACJA NAUKA ROZWÓJ” Ostrowiec Św. 2013.
9. Limański A., Drabik I., *Współczesne problemy zarządzania bezpieczeństwem w aspekcie zagrożeń w Polsce, na Słowacji i Ukrainie*, WSZMiJO Katowice 2012. Wyd. AMELIA, Rzeszów 2012.
10. Olak A., *Bezpieczeństwo rodziny w warunkach zagrożeń*, MAX-DRUK Rzeszów 2010.
11. Olak a., Szymańska E., Trzyna A., *Zmiany w regionie w warunkach globalizacji*. Stowarzyszenie „NAUKA EDUKACJA ROZWÓJ” Ostrowiec Świętokrzyski 2013.
12. Tyrała P., Olak A., *Prakseologia w edukacji dla bezpieczeństwa*. AMELIA Rzeszów 2012

Ustawy i rozporządzenia

1. Strategia Bezpieczeństwa Narodowego RP zatwierdzona przez Prezydenta RP 13 listopada 2007.
2. Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym, Dz. U. z 26 kwietnia 2007 r. nr 89, poz. 590 z późniejszymi zmianami.
3. Decyzja nr Z-3/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 10 kwietnia 2006 r. w sprawie Systemu Zarządzania Kryzysowego resortu obrony narodowej,
4. Porozumienie z dnia 20 kwietnia 2005 r. w sprawie współdziałania SZ RP z Policją w zakresie przeciwdziałania sytuacjom kryzysowym (Dz.Urz.MON, Nr 10, poz. 89),
5. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 maja 2003 r. w sprawie szczegółowych zasad użycia oddziałów i pododdziałów SZ RP w czasie stanu wyjątkowego (Dz.U. z 2003 r., Nr 89, poz. 821),
6. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 20 lutego 2003 r. w sprawie szczegółowych zasad udziału pododdziałów i oddziałów SZ RP w zapobieganiu skutkom klęski żywiołowej lub ich usuwaniu (Dz.U. z 2003 r., Nr 41, poz. 347),

7. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 20 lutego 2003 r. w sprawie szczegółowych warunków i sposobu postępowania przy użyciu broni palnej przez policjantów oraz zasad użycia broni palnej przez oddziały i pododdziały zwarte Policji (Dz.U. z 2005 r. Nr 135, poz. 1132),
8. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 19 lipca 2005 r. w sprawie szczegółowych warunków i sposobu użycia oddziałów i pododdziałów Policji oraz SZ RP w razie zagrożenia bezpieczeństwa publicznego lub zakłócenia porządku publicznego (Dz.U. z 2005 r. Nr 135, poz. 1134),
9. Ustawa z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 2004 r., Nr 241, poz. 2416 z późn. zm.),
10. Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym (Dz.U. z 2007 r., Nr 89, poz. 590 z późn. zm.).

SUMMARY
THE PARTICIPATION OF THE POLISH ARMED FORCES' UNITS
IN PEACE AND LOGISTICS ACTIONS – AN OUTLINE

The armed forces of Poland are one of the pillars of the security of the country. Currently Poland as a Member State of both NATO and the European Union, might be required to engage soldiers in defending against the military threat, and also they may be essential in working for the benefit of the country and its allies in the non-military activities. The primary role of the armed forces is to perform tasks to maintain security but also they help in preventing situation that can be considered as dangerous both in the country and outside its territory, all in accordance with the strategy of the North-Atlantic Pact. The development of civilization, technical progress, as well as the progressive globalization of the contemporary world make the changes in the scale and nature of the threats. The aim of the article is the analysis of the participation of Polish Armed Forces in NATO and in the whole system of the European Union in crisis situations and to try to improve this system in terms of use of the armed forces. Each Member State shall, in principle, the

responsibility for securing their armed forces logistics, as well as with the relevant NATO-led multinational shared responsibility for NATO operations.